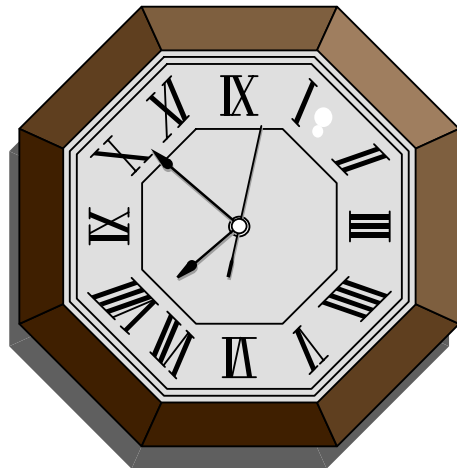

**คู่มือการปฏิบัติงาน
ศูนย์ข่าวกรองเตือนภัย**

**คณะทำงานศูนย์ข่าวกรองเตือนภัย
สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 นครราชสีมา**

คู่มือการปฏิบัติงานศูนย์ข่าวกรองเตือนภัย สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 นครราชสีมา

ข่าวกรองเตือนภัยคืออะไร

“ข่าวกรอง” คือ ผลผลิตอันเกิดจากการรวบรวมข่าวสาร และดำเนินการวิธีต่อข่าวสารซึ่งได้แก่ การประเมินค่า และตีความต่อข่าวสารทั้งปวงที่ได้รับมา ในเรื่องเกี่ยวกับลักษณะอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างของต่างชาติ พื้นที่ปฏิบัติการ รวมทั้งเป้าหมายทางด้านข่าวกรองอื่นๆ ที่มีความสำคัญโดยตรงหรือน่าจะมีความสำคัญต่อ การวางแผน การกำหนดยุทธศาสตร์ นโยบาย ข่าวกรองจะมีความแตกต่างจาก “ข่าวสาร” เพราะข่าวสาร คือ เรื่องราวหรือการพรรณนาเหตุการณ์ต่างๆ ที่ได้มาจากการสื่อสาร การรายงาน ข่าวคือ ความนึกคิด และจากแหล่งข่าวอื่นๆ ซึ่งยังมีได้มีการดำเนินการวิธีเพื่อผลิตเป็นข่าวกรอง ดังนั้นข่าวสารที่ได้มาจึงอาจจะเป็นจริงหรือไม่เป็นจริง มีความแน่นอนหรือไม่แน่นอน และตรงหรือไม่ตรงกับความต้องการก็ได้

“การเตือนภัย” คือ สารสำคัญที่บ่งบอกถึงอันตรายหรือแนวโน้มของอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต อันใกล้ การเตือนภัยดังกล่าวอาจกระทำโดยผู้มีหน้าที่โดยตรงหรือผู้พบเห็นเหตุการณ์ก็ได้ โดยการส่งข้อมูลข่าวสาร ที่ผ่านการวิเคราะห์หรือตรวจสอบความถูกต้องแล้วถึงผู้มีอำนาจหน้าที่บรรเทาปัญหาโดยตรงและผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสาธารณชนที่ต้องรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

หลักพื้นฐานในการปฏิบัติการข่าวกรอง

1. การปฏิบัติการข่าวกรองและการปฏิบัติการทางด้านการเฝ้าระวัง ป้องกัน ควบคุมโรค มีความสัมพันธ์กันและขึ้นอยู่กับกัน ความสำเร็จของการปฏิบัติการทางด้านการเฝ้าระวังป้องกัน ควบคุมโรค ผลสืบเนื่องมาจาก ระบบการปฏิบัติการข่าวที่มีประสิทธิภาพ และความสนใจในการที่จะนำเอาข่าวกรองไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติการให้มากที่สุด ดังนั้นการประสานงานระหว่างเครือข่าย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง
2. ข่าวกรองต้องใช้ประโยชน์ได้ ข่าวกรองจะต้องมีประโยชน์ในการกำหนดข้อตกลงใจ การวางแผน การกำหนดนโยบาย การแก้ไขปัญหา การควบคุมการปฏิบัติ และประการสำคัญต้องตรงกับความต้องการของผู้ใช้ มิฉะนั้นการปฏิบัติการข่าวกรองจะเป็นการสูญเปล่า
3. ข่าวกรองจะต้องทันเวลา ข่าวกรองที่มีค่าและสอดคล้องกับสถานการณ์จะมีคุณค่ามากที่สุดก็ต่อเมื่อนำมาใช้ได้ทันเวลา ถ้าหากล่วงเลยเวลาไปแล้ว คุณค่าก็จะลดน้อยลงไปตามลำดับ ดังนั้น ในบางสถานการณ์ความทันเวลาที่มีความสำคัญกว่าความถูกต้องของข่าวสาร
4. การปฏิบัติการข่าวกรองต้องยืดหยุ่น การวางแผนและการปฏิบัติการข่าวกรองต้องให้มีความยืดหยุ่นที่จะสามารถรับสถานการณ์ ทั้งทางด้านการข่าวและทางด้านการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคได้ดีที่สุด และเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะคือการคาดคะเนความต้องการข่าวกรองได้อย่างถูกต้องและทันกับสถานการณ์

5. การปฏิบัติการข่าวกรอง จะต้องใช้จินตนาการและมีสายตายาวไกล การใช้จินตนาการและมีสายยาวไกล จะต้องประกอบด้วยความคิดสร้างสรรค์และสมเหตุสมผล รวมทั้งปราศจากการแทรกแซงในเรื่องการปฏิบัติการข่าวกรองจากบุคคลต่างๆ ที่ไม่จำเป็น โดยเฉพาะจากผู้ที่ไม่เข้าใจเรื่องการข่าวกรองอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติการข่าวกรองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสนองความต้องการข่าวกรอง จากผู้บังคับบัญชา เครือข่ายและหน่วยงานต่างๆ ได้อย่างเต็มที่
6. ต้องมีมาตรการในการรักษาความลับของผู้ป่วยอย่างเข้มงวด เพื่อมิให้เกิดผลเสียหายต่อผู้ป่วยและผู้ให้ข้อมูลข่าวสาร
7. ต้องมีการประสานงาน ระหว่างเครือข่ายต่างๆ อย่างแน่นแฟ้น เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน รวมทั้งให้สามารถใช้ประโยชน์จากข่าวสาร/ข่าวกรองที่หน่วยข่าวกรองต่างๆ รวบรวมได้อย่างเต็มที่

แนวทางการดำเนินงานข่าวกรอง สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5

จะใช้หลักการ / วิธีการในการดำเนินการ ที่เรียกว่า “วงรอบข่าวกรอง” โดยมีการดำเนินงานอยู่ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผนรวบรวมข่าวสาร การรวบรวมข่าวสาร การดำเนินการวิธีต่อข่าวสาร การกระจายและการใช้ข่าวสารและข่าวกรอง วงรอบข่าวกรอง เป็นงานที่ต่อเนื่อง งานทั้ง 4 ขั้นตอนอาจเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ในขณะที่เดียวกับที่กำลังรวบรวมข่าวสารอันใหม่จากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ อยู่ นั้น ข่าวสารอันอื่นที่รวบรวมได้มาก่อน แล้วก็นำมาวิเคราะห์ ดำเนินกรรมวิธี และกระจายต่อไป

1. การวางแผนรวบรวมข่าวสาร

ช่วยให้การรวบรวมข่าวสารได้ตรงกับความเป็นจริง และประกันได้ว่า ข่าวสารที่จำเป็นทั้งหมดรวบรวมมาได้ทันเวลาที่จะใช้ประโยชน์ จากแหล่งข่าวที่เป็นไปได้ และมีอยู่จริง การจัดทำแผนรวบรวมข่าวสารมีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้.-

- 1.1 การกำหนดความต้องการข่าวกรอง ที่ต่อการเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรค
- 1.2 กำหนดความเร่งด่วน ต่อความต้องการข่าวกรองรายการต่าง ๆ
- 1.3 กำหนดการปฏิบัติงานในพื้นที่ปฏิบัติการ
- 1.4 กำหนดรายการข่าวสารอันมีลักษณะเฉพาะเจาะจงขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำคำขอข่าวสาร การได้รับข่าวสารหรือไม่ได้รับข่าวสาร อาจเป็นสิ่งบอกเหตุเพื่อใช้ยืนยัน หรือปฏิเสธความต้องการข่าวกรองรายการนั้น
- 1.5 กำหนดเจ้าหน้าที่รวบรวมข่าวสาร
- 1.6 กำกับดูแลการปฏิบัติงานรวบรวมข่าวสาร เพื่อประกันว่าจะได้รับข่าวสารทันเวลาที่จะนำไปใช้ประโยชน์

การวางแผนรวบรวมข่าวสาร เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในใจ แต่การจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เป็นเครื่องมือช่วยให้การวางแผนรวบรวมข่าวสารเกิดความง่าย สะดวกในการใช้งาน ลดความผิดพลาด

รวมทั้งช่วยให้เจ้าหน้าที่ทุกส่วนในแผนกข่าวกรอง รับทราบถึงการปฏิบัติงาน ด้านการรวบรวมข่าวสารที่จัดทำ และดำเนินการในส่วนของตน

รูปแบบของการรวบรวมข่าวสาร จะใช้รูปแบบที่ง่ายที่สุด และจำเป็นสำหรับปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับ ภารกิจ สถานการณ์ และเจ้าหน้าที่ซึ่งเกี่ยวข้อง และการสนองตอบความต้องการของศูนย์ข่าวกรอง ในทุกโอกาสนั้น

2. การรวบรวมข่าวสาร

เป็นการปฏิบัติที่กระทำต่อเนื่อง หลังจากที่ได้ทำการวางแผนรวบรวมข่าวสาร ในขั้นที่ 1 เรียบร้อยแล้ว

2.1 การรวบรวมข่าวสาร คือ การแสวงหาประโยชน์จากแหล่งข่าวของเจ้าหน้าที่รวบรวม และ รายงานข่าวสารนั้นมายังศูนย์ข่าวกรองอย่างมีระเบียบ

เจ้าหน้าที่รวบรวมข่าวสาร คือ บุคคลหรือหน่วยงาน ซึ่งรวบรวม หรือดำเนินการวิธีต่อข่าวสาร หรือทั้งสองอย่าง อนึ่ง เจ้าหน้าที่ของหน่วยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ผู้จัดทำข่าวกรอง ก็ถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่รวบรวมข่าวสารด้วย

แหล่งข่าวสาร หมายถึง บุคคล วัตถุ พฤติกรรม และระบบงาน ซึ่งเป็นต้นกำเนิด ให้เกิดข่าวสาร แหล่งข่าว อาจอยู่ หรือไม่อยู่ภายใต้ความควบคุมของเราก็ได้

2.2 วิธีการในการรวบรวมข่าวสาร ประกอบด้วยงานสำคัญ คือ

ก. การเฝ้าระวัง เป็นวิธีการหลักที่จะได้ข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ โดยจัดเป็นระบบในการปฏิบัติ เพื่อให้ได้ข่าวสารอย่างทันเวลา

โรคที่ต้องเฝ้าระวัง ได้แก่

- 1) โรคอุบัติใหม่ หมายถึง โรคติดต่อใหม่ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน เช่น SARS
- 2) ไข้หวัดนก โรคมือ เท้า ปาก ฯ
- 3) โรคอุบัติซ้ำ หมายถึง โรคที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอดีต และกลับมาระบาดใหม่ เช่น ไข้มาลาเรีย โปลิโอ ฯ
- 4) โรคที่เป็นปัญหาสาธารณสุขในพื้นที่ เช่น ไข้เลือดออกทรายแรกในหมู่บ้าน หรือเกิดการระบาดซ้ำในพื้นที่เดิม อหิวาตกโรค อาหารเป็นพิษ ฯลฯ
- 5) อุตบัติภัยหรือสาธารณสุขภัยต่าง ๆ เช่น อุบัติเหตุจากรถทางบก ที่มีคนตาย 5 รายขึ้นไป หรือบาดเจ็บ 15 รายขึ้นไปในครั้งเดียว หรือเป็นเหตุการณ์ที่น่าสนใจ เกิดปัญหาจากสารเคมี สารพิษ ต่าง ๆ
- 6) อื่น ๆ ที่น่าสนใจ และมีผลต่อปัญหาสุขภาพประชาชน

ข. การค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้ได้รายละเอียดที่เพียงพอต่อการจัดทำข่าวกรอง ซึ่งการปฏิบัติมีลักษณะเป็นการสอบสวนโรคเบื้องต้น หรือการสอบถามรายละเอียดที่จำเป็น

ค. ความถี่ในการส่งข่าวสาร ทุกครั้งที่มีข้อมูลการเกิดโรค ภัย ใน พื้นที่ ใน รายงานตามช่องทางในแผนภูมิที่ 2 ในกรณีที่ไม่ใช่ข่าวสารให้รายงานสถานการณ์ปกติ ทุก สัปดาห์

ง. แบบฟอร์มที่ใช้ในการรายงาน ใช้แบบฟอร์มการรายงานข่าวที่จัดทำโดยกลุ่ม ประชาสัมพันธ์ โดยให้มีรายละเอียด ครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้

- 1) แหล่งข่าว จากไหน
- 2) เกิดอะไรขึ้น ระบุรายละเอียดให้มากที่สุด เกิดกับใคร ระบุ เพศ อายุ อาชีพ
- 3) เกิดที่ไหน ระบุบ้านเลขที่ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด
- 4) เกิดเมื่อไหร่ วัน เดือน ปี เวลา (ถ้ามี)
- 5) เกิดอย่างไร (ถ้ามีรายละเอียด หรือสมมุติฐานสาเหตุ)
- 6) ชื่อผู้แจ้งข่าว วันที่ เวลาแจ้งข่าว หมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อกลับได้
- 7) รายละเอียดอื่น ๆ

3. การดำเนินการวิธีต่อข่าวสาร

การดำเนินการวิธีต่อข่าวสาร เป็นการกระทำเพื่อเปลี่ยนข่าวสารให้เป็นข่าวกรอง ประกอบด้วยการปฏิบัติ 3 ประการ คือ

3.1 การบันทึก หรือการจัดระเบียบ เป็นการจัดระเบียบข่าวสารที่ได้รับจากรายงานข่าว/ เหตุการณ์ ซึ่งจะช่วยให้การตีความในโอกาสต่อไปนั้นง่ายขึ้น และมีความแน่นอนมากขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกจะต้อง มีความเพียงพอที่จะใช้ในการ ปฏิบัติงาน ต่อข่าวสาร และข่าวกรองที่ได้รับเป็นจำนวนมาก ๆ เครื่องมือและวิธี การบันทึกจะต้องอำนวยความสะดวก สามารถกระจายข่าวสาร และข่าวกรองได้ทันเวลา

3.2 การประเมินค่า เป็นการพิจารณาข่าวสารที่ได้รับมาแล้ว กำหนดความเกี่ยวข้องของ ข่าวสารนั้น ให้ค่าความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว และเจ้าหน้าที่รวบรวมข่าวสาร ซึ่งเป็น ผู้รายงานข่าวนั้น และความน่าจะเป็นจริงของข่าวสาร ซึ่งระบุเกณฑ์พิจารณาดังนี้.-

- ก. ความเกี่ยวข้อง เกี่ยวข้องกับภารกิจหน่วยงานหรือไม่
- ข. ความเชื่อถือได้ ดูจากแหล่งข่าว โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์นั้น ๆ
- ค. ความแน่นอน หมายถึง ความน่าจะเป็นจริงของข่าวสาร

3.3 การตีความ เปลี่ยนข่าวสารเป็นข่าวกรอง ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยอีก ๓ ส่วน คือ

- ก. การวิเคราะห์ คือ การกรองและแยกข่าวสารที่ประเมินค่าแล้ว เพื่อแยกเอาส่วน สำคัญ โดยคำนึงถึงภารกิจ และการปฏิบัติของหน่วยออกต่างหาก

- ข. การสนธิ คือ การรวบรวมส่วนต่าง ๆ ของข่าวสาร ที่ได้แยกออกจากกันในชั้นวิเคราะห์ แล้วนำไปรวมกับข่าวสารอื่น ๆ เพื่อแสดงให้เห็นภาพข่าวที่สมเหตุสมผล
- ค. การอนุมาน คือ การพิจารณาเหตุผลจากสมมุติฐานที่ได้กำหนดขึ้น แล้วทดสอบและ พิจารณาถึงความเป็นไปได้ จากผลการที่ได้นำมาสนธิดังกล่าว ผลจากการอนุมานนี้ จะใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนด หนทางปฏิบัติงาน เป็นการพัฒนาปรับปรุงประมาณการข่าวกรองให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ

4. การกระจายและการใช้ข่าวสารและข่าวกรอง

4.1 การกระจาย หมายถึง การส่งข่าวสารและข่าวกรองอย่างทันเวลา ตามรูปแบบของหัวข้อที่กำหนดไว้ ด้วยเครื่องมือที่เหมาะสมไปยังผู้ที่มีความต้องการ

ความมุ่งหมายหลัก ของการกระจายอย่างทันเวลานั้น เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาสามารถตกลงใจ ได้อย่างเชื่อมั่น

ความมุ่งหมายรอง เพื่อให้ความรู้แก่ศูนย์ข่าวกรอง นำไปใช้ในการดำเนินกรรมวิธีต่อ ข่าวสารที่ได้รับมาใหม่

4.2 การกระจายข่าวกรอง จะต้องพิจารณาตามลำดับความเร่งด่วน ซึ่งมีหัวข้อสำคัญ ดังนี้-

- ก. จะต้องกระจายข่าวสารและข่าวกรอง ให้ถึงมือผู้ใช้มากที่สุด อย่างทันเวลา เพื่อให้สามารถประเมินค่า ดีความ จัดทำแผน และริเริ่มการปฏิบัติภายใต้สถานการณ์ที่เป็นอยู่ขณะนั้น
- ข. จะกระจายข่าวกรองไปให้หน่วยที่เกี่ยวข้องเท่านั้น
- ค. เครื่องมือในการกระจายที่เลือกไว้ จะอาศัยพื้นฐานจากการพิจารณาถึงความเร่งด่วน
- ง. ข่าวสารที่กระจายออกไปจะต้องให้เกิดความง่ายแก่ผู้รับ โดยทำให้พร้อมที่จะค้นพบ สาระ สำคัญ

4.4 วิธีกระจาย สามารถกระทำได้หลายวิธีคือ

- ก. เอกสาร จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรศัพท์
- ข. การประชุม
- ค. การชี้แจงสรุป

4.5 เอกสารข่าวกรอง ในสถานการณ์บางครั้ง การกระจายข่าวกรองต้องการรายละเอียด ดังนั้น การกระจายข่าวกรองไปยังหน่วยใช้ จะกระทำในรูปแบบเอกสารข่าวกรอง ซึ่งมีอยู่หลายชนิด ผู้กระจายข่าวกรอง สามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ เอกสารข่าวกรองควรประกอบด้วย

- 1) รายงานด่วน
- 2) รายงานข่าวกรอง
- 3) รายงานข่าวกรอง เพิ่มเติม

- 4) รายงานข่าวกรองตามระยะเวลา
- 5) รายงานการแปลเอกสาร
- 6) รายงานข่าวกรองทางการสื่อสาร
- 7) สรุปข่าวกรอง
- 8) สรุปข่าวกรองประจำสัปดาห์หรือประจำเดือน

บทบาทหน้าที่ศูนย์ข่าวกรองเดือนภัย สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 จังหวัดนครราชสีมา

1. ค้นหาข่าวจากแหล่งต่าง ๆ
2. รวบรวมข่าวสารจากเครือข่าย และจากการค้นหาในสื่อสิ่งพิมพ์และอินเทอร์เน็ต
3. จัดทำข่าวกรองเพื่อการเตือนภัย
4. จัดทำรายงานประจำสัปดาห์ ประจำเดือน
5. นำเสนอผู้บังคับบัญชาและเผยแพร่แก่เครือข่าย
6. สรุปผลการดำเนินงาน

แผนงาน/กิจกรรมที่จะดำเนินงานในปีงบประมาณ 2550-2552

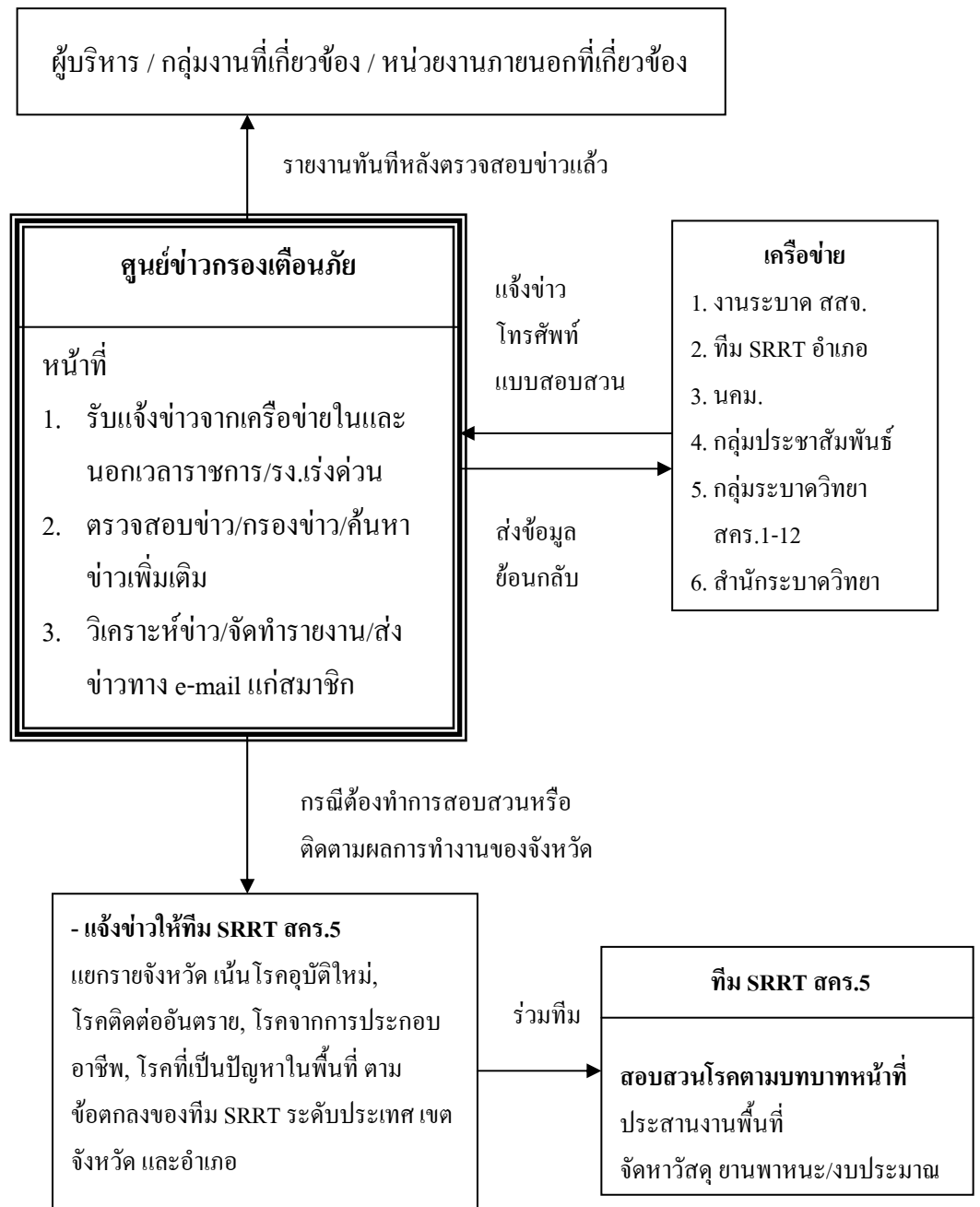
1. ประสานแผนกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด CUP เพื่อขอความร่วมมือในการรายงานข่าวการระบาดในพื้นที่เขต
2. ศึกษาความต้องการและแนวทางการสนับสนุนแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารการระบาดของโรคระหว่างเครือข่ายในระดับอำเภอ จังหวัด ตำบล กับสำนักงานควบคุมป้องกันควบคุมโรคที่ 5 นครราชสีมา
3. ประชุมทีมข่าวในระดับพื้นที่
4. ค้นหาข่าวการระบาดของโรคจากแหล่งต่าง ๆ เช่น สื่อมวลชน อินเทอร์เน็ต รายงานโรคเร่งด่วน รง.506 ฯลฯ รายงานการเฝ้าระวังต่าง ๆ โดยวิธีการ
 - 4.1 ค้นหาข่าวการระบาดของโรคจากสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต ฯลฯ
 - 4.2 ค้นหาความผิดปกติของการเกิดโรคจากรายงานโรคเร่งด่วน รายงานการเฝ้าระวังต่าง ๆ
 - 4.3 ตรวจสอบข่าวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจัดทำสรุปข่าวเสนอผู้บริหารและสมาชิกเครือข่าย SRRT เขตตรวจราชการสาธารณสุขที่ 13
5. ประชุมจัดทำฐานข้อมูลข่าวกรองเดือนภัย
6. วิเคราะห์สถานการณ์โรค รายวัน รายสัปดาห์และรายเดือน
 - 6.1 วิเคราะห์ข้อมูลข่าวกรองเดือนภัย สถานการณ์โรครายสัปดาห์ รายเดือน รายปี
 - 6.2 เผยแพร่ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต
 - 6.3 เผยแพร่ข่าวกรองเดือนภัยแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานสาธารณสุขเขต 13 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ฯลฯ

7. การติดตามประสานงานกับเครือข่าย

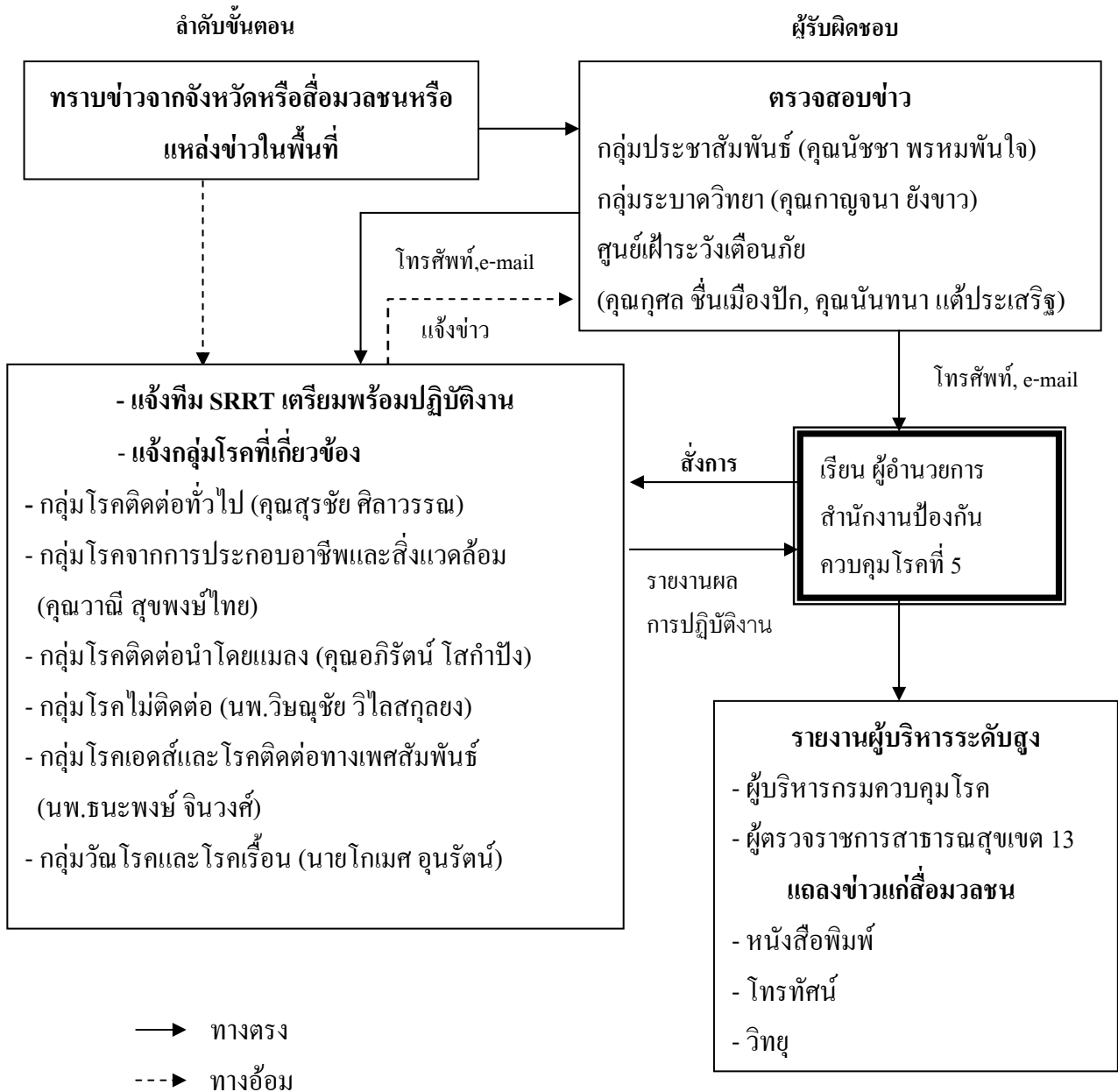
7.1 ติดตามผลการดำเนินงานเครือข่าย โดยใช้แบบติดตามและตรวจสอบการรายงานข่าว

7.2 วิเคราะห์ผลการติดตามเสนอผู้บริหาร

แผนภูมิที่ 1 โครงสร้างศูนย์ข่าวกรองเตือนภัย สคร.5

แผนภูมิที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินงานกรณีเกิดภาวะวิกฤติหรือกรณีการระบาดใหญ่ สำนักงานป้องกันควบคุมโรค
ที่ 5 นครราชสีมา

ผังการปฏิบัติงานภาวะวิกฤติ ธันวาคม 2549

เอกสารอ้างอิง

1. http://www.rta.mi.th/13200u/2_contents/1_a/11_bb/111_Intelligence%20Cycle_document.doc
2. www.siamvolunteer.com/disaster_knowledge/6mitigation_cbdm.ppt
3. www.sakonnakhon.m-society.go.th/Data/surveillanc_for_administrator.ppt